

(4) Skønt films og andre audio-visuelle hjælpemidler kan være nyttige i nogle tilfælde, bør de ikke træde i stedet for demonstrationsudstyr, hvis anvendelse kræver elevernes aktive deltagelse.

(5) Der bør tilrettelægges besøg for kursusedtagere i fiskerfartøjer, der er udstyret med moderne eller specielle installationer, i fiskeriforskningscentre eller på fiskeripladser andre steder end dér, hvor skolen er beliggende.

25. Der kan også gives praktisk oplæring gennem fiskeri til søs ombord på fiskerfartøjer, der driver erhvervsfiskeri.

26. Den teoretiske uddannelse, herunder almen uddannelse, der gives som led i et uddannelseskursus, bør have direkte forbindelse med de kundskaber og færdigheder, der kræves af fiskere og bør om muligt indordnes under den praktiske oplæring.

V. Internationalt samarbejde.

27. (1) De deltagende lande bør samarbejde til fremme af erhvervsmæssig uddannelse af fiskere, især i udviklingslandene.

(2) Dette samarbejde kan efter omstændighederne omfatte sådanne forhold som

- a) fremskaffelse og uddannelse af lærerpersonale med bistand af internationale organisationer eller andre lande til oprettelse og forbedring af uddannelsesforanstaltninger for fiskere;
- b) oprettelse af uddannelsesforanstaltninger eller fiskeriundersøgelsesinstitutioner i fællesskab med andre lande;
- c) tilvejebringelse af uddannelsesmuligheder for udvalgte fiskerielever eller lærerstuderende fra andre lande samt udsendelse af fiskerielever eller studerende til uddannelsesskoler i andre lande;
- d) tilrettelæggelse af international udveksling af personale samt af internationale seminarer og arbejdsgrupper;
- e) tilvejebringelse af lærere til uddannelsesskoler for fiskere i andre lande.

7. Behandling af klager og kommunikation mellem virksomhedsledelsen og de ansatte.

(1. behandling).

Den komité, der af arbejdskonferencen blev nedsat til at behandle dette punkt på dagsordenen, kom til at bestå af 158 medlemmer (fordelt med 66 regeringsrepræsen-

tanter, 44 arbejdsgiverrepræsentanter og 48 arbejderrepræsentanter).

Formålet med komiteens drøftelser var at udarbejde udkast til instrumenter, der skal forelægges arbejdskonferencen i 1967 til endelig vedtagelse, og som i givet fald skal supplere de eksisterende henstillinger om forholdet mellem arbejdsgivere og arbejdere, navnlig henstilling nr. 90 om kollektive overenskomster (1951), henstilling nr. 92 om frivillig mægling og voldgift (1951), henstilling nr. 94 om samarbejde mellem arbejdsgiver og arbejdere inden for den enkelte virksomhed (1952) samt henstilling nr. 119 om ophævelse af arbejdsforhold på arbejdsgiverens initiativ (1963).

Komiteen havde som arbejdsgrundlag to af arbejdsbureauet udarbejdede rapporter. På basis af medlemslandenes svar på det i den første rapport indeholdte spørgeskema havde bureauet i den anden rapport fremsat udkast til to sæt konklusioner, der tog sigte på vedtagelse *dels* af en henstilling om behandling af klager (principper for de ansattes påtaleret), *dels* af en henstilling om kommunikation mellem ledelse og ansatte inden for rammerne af den enkelte virksomhed.

Disse udkast til konklusioner dannede udgangspunkt for komiteens arbejde og blev under de i alt 15 møder komiteen afholdt underkastet en nøje gennemgang, der medførte en række ændringer i de af bureauet foreslåede tekster.

Under en indledende generaldebat i komiteen var der enighed om det hensigtsmæssige i, at der blev skabt internationale instrumenter, der fastlagde hovedprincipper for så vigtige sider af forholdet mellem ledelse og ansatte som klageprocedure og kommunikation. Det blev herunder bl. a. fremhævet, at en velorganiseret klageordning og et effektivt virkende kommunikationssystem hver for sig bidrager til at skabe et godt klima på arbejdspladsen og dermed til en forøgelse af virksomhedens produktivitet.

Flere talere gjorde opmærksom på det forhold, at emnets to afsnit — henholdsvis klageordning og kommunikation — var meget snævert sammenhængende og indbyrdes afhængige. Det blev således påpeget, at et velorganiseret kommunikationssystem på den enkelte arbejdsplads vil virke i ret-